

PROČ LZE JEDNOZNAČNĚ TVRDIT,
ŽE VE SPOJENÝCH STÁTECH VLÁDNE LID

Ty, kdo tvoří zákony, i ty, kdo je provádějí, jmenuje v Americe lid; on také sestavuje poroty, které porušení zákona trestají. Instituce jsou demokratické nejen svým principem, ale také tím, jak se rozvíjejí. Lid jmenuje své zástupce přímo a zpravidla je vybírá každoročně, aby je tak úplněji udržoval v závislosti na sobě. Lid tedy opravdu vládne, a ačkoli je forma vlády zastupitelská, je jasné, že názory, předsudky, zájmy a dokonce vášně lidu nemohou narazit na trvalé překážky, které by jim bránily projevit se v každodenním řízení společnosti.

Ve Spojených státech, stejně jako ve všech zemích, kde vládne lid, vládne jménem lidu většina.

Tato většina se v podstatě skládá z pokojných občanů, kteří si – ať už proto, že jim to vyhovuje, nebo proto, že na tom mají zájem – upřímně přejí dobro své země. Kolem nich neustále vyvíjejí činnost strany, které se je snaží vtáhnout do svého lůna a učinit si z nich svoji oporu.

STRANY VE SPOJENÝCH STÁTECH

Strany je třeba zásadně rozlišovat. — Strany, které se k sobě chovají jako soupeřící národy. — Strany ve vlastním slova smyslu. — Rozdíl mezi velkými a malými stranami. — V jaké době vznikají. — Jejich různé charakteristické rysy. — Amerika měla velké strany. — Už je nemá. — Federalisté. — Republikáni. — Porážka federalistů. — Jak těžko se ve Spojených státech zakládají strany. — Co se dělá, aby se toho dosáhlo. — Aristokratické nebo demokratické rysy, které se objevují ve všech stranách. — Boj generála Jacksona proti Bance.

Nejdříve musím provést zásadní klasifikaci stran.

Jsou země tak rozlehle, že rozdílné populace, které je obývají, mají, jakkoli jsou spojeny pod touž svrchovaností, protichůdné zájmy, z čehož mezi nimi vzniká trvalý rozpor. Rozdílné složky téhož lidu nepředstavují tedy přesně řečeno strany, nýbrž různé národy; a vznikne-li tam občanská válka, je to spíše konflikt mezi soupeřícími národy než boj politických skupin.

Jestliže se však občané mezi sebou liší v bodech, které zajímají stejnou měrou všechny části země, kupříkladu v postoji k obecným zásadám vlády, teprve tehdy vidíme, že vzniká to, co nazvu opravdu stranami.

Strany jsou zlem neodmyslitelným od svobodných vlád; ale nemají vždycky stejnou povahu a stejné sklony.

Jsou doby, kdy národy cítí takovou nespokojenost se společenskými zly, že začnou pomýšlet na totální změnu svého politického zřízení. Jsou jiné, kdy jsou potíže ještě hlubší a je ohrožen sám společenský řád. To je doba velkých revolucí a velkých změn.

Mezi těmito staletími zmatků a bídy jsou však období, kdy společnosti odpočívají a kdy lidská rasa jako by nabírala dech. I to je po pravdě řečeno pouze zdání; čas se na svém pochodu nezastavuje ani pro národy ani pro jednotlivé lidi; ty i oni neustále postupují směrem k budoucnosti, kterou neznají; a když se nám zdá, že stojí na jednom místě, znamená to, že jejich pohyb nepozorujeme. Jsou to lidé krácející; těm, kteří běží, se zdají nehybní.

Ať je tomu jakkoli, bývají období, kdy jsou změny probíhající v politickém a společenském zřízení národů tak pomalé a tak neznatelné, až se lidé domnívají, že dospěli ke konečnému stavu; lidský duch pak má za to, že pevně spočívá na spolehlivých základech, a nepovznáší pohled nad jistý obzor.

To je doba intrik a malých stran.

Velkými politickými stranami nazývám ty, které kladou důraz spíše na principy než na jejich důsledky, na obecné přístupy, a ne na jednotlivé případy, na ideje, a ne na lidi. Tyto strany mají zpravidla ušlechtilější rysy, šlechtetnější vášně, reálnější názory, počínají si příměji a směleji než jiné. Osobní zájem, který vždycky hraje v politických vášních největší roli, se

zde obratněji skrývá pod rouškou zájmu veřejného; někdy se dokonce stává, že uniká i pohledům těch, které sám podněcuje a povzbuzuje k činnosti.

Naproti tomu malé strany obvykle žádnou politickou víru nemají. Proto že se necítí povznášeny a podepírány velkými cíli, je jejich povaha poznamenána egoismem, který se nápadně projevuje v každém jejich počínu. Rozohní se vždycky bez vášně; jejich řeč je prudká, ale jejich postup bojácny a nejistý. Prostředky, jichž používají, jsou nízké, stejně jako cíl, který si kladou. Z toho vyplývá, že když po násilné revoluci následuje doba klidu, velcí lidé najednou jako by vymizeli a duše se uzavírají do sebe.

Velké strany rozvracejí společnost, malé do ní vnášejí neklid; jedny v ní způsobují rozkol, druhé ji kazí; první ji někdy zachraňují tím, že jí uvádějí do pohybu, druhé jí vždycky bez užítku znepokojují.

Amerika měla velké strany; dnes už neexistují: získala tím hodně, pokud jde o blahobyt, ale málo, pokud jde o mravnost.

Když válka za nezávislost skončila a šlo o to, vytvořit základy nové vlády, byl národ rozdělen mezi dva postoje. Tyto postoje jsou staré jako svět a lze je v různých formách a pod rozličnými jmény najít ve všech svobodných společnostech. Jeden chtěl moc lidu omezit, druhý naopak neomezeně ji rozšířit.

Boj mezi těmito dvěma názory nenabyl u Američanů nikdy násilné povahy, jakou se často vyznačuje jinde. V Americe se obě strany v nejpodstatnějších bodech shodovaly. K tomu, aby zvítězila, nemusila žádná z nich rozbít starý řád ani převrátit celé společenské zřízení. Na vítězství žádné z nich proto nezávisel velký počet individuálních existencí. Šlo však o prvořadě nemateriální zájmy jako je láska k rovnosti a nezávislosti. To stačilo, aby vznikaly prudké vášně.

Strana, která chtěla omezit moc lidu, se snažila uplatnit své názory především v ústavě Unie, což jí vyneslo název federální.

Druhá, která se prohlašovala za bezvýhradného zastávce svobody, přijala název republikánská.

Amerika je zemí demokracie. Federalisté byli tedy vždy v menšině; ale měli ve svých řadách téměř všechny velké muže, které zrodila válka za nezávislost, a jejich morální vliv byl dalekosáhlý. Okolnosti jim byly ostatně příznivé. Zhroucení první konfederace vedlo k tomu, že se lid bál, aby neupadl do anarchie, a federalisté z této přechodné situace těžili. Deset nebo dvanáct let řídili veřejné záležitosti a mohli uplatnit ne sice všechny své zásady, ale některé z nich; neboť opačný proud nabýval den ze dne síly větší, než aby se někdo odvážil proti němu bojovat.

V roce 1801 se republikáni zmocnili konečně vlády. Prezidentem byl zvolen Thomas Jefferson; přinesl jim výhodu svého slavného jména, velkého nadání a obrovské popularity.

Federalisté se neudržovali u vlády jen s pomocí zvláštních důmyslných prostředků a s využitím možností chvíle; k moci se dostali díky ctnostem nebo nadáním svých vůdců, ale také šťastným okolnostem. Když přišla řada na republikány, octla se druhá strana jakoby uprostřed náhlé záplavy.

Postavila se proti ní obrovská většina a federální strana byla najednou v takové menšině, že se hned vzdala dalšího boje. Od tohoto okamžiku šla republikánská strana od vítězství k vítězství a postupně ovládla celou společnost.

Federalisté, kteří se cítili poraženi, bez prostředků a izolování, se rozdělili; jedni se připojili k vítězům, druzí stáhli svou vlajku a změnili jméno. Je tomu už mnoho let, co jako strana úplně přestali existovat.

Příchod federalistů k moci je podle mého názoru jednou z nejšťastnějších událostí, které provázely zrod velké americké unie. Federalisté bojovali proti nezadržitelným tendencím svého století a své země. Ať už byly přednosti nebo nedostatky jejich teorií jakékoli, měly tu chybu, že byly jako celek nepoužitelné na společnost, kterou chtěly řídit; to, k čemu došlo za Jeffersona, by se tedy dříve nebo později stalo tak jako tak. Jejich vláda však pfinejmenším poskytla nové republice čas, aby se upevnila, a umožnila jí potom vydržet bez potíží prudký nápor zásad, proti kterým dříve bojovali. Velký počet jejich vlastních zásad byl nakonec propašován mezi symboly jejich protivníků; a federální ústava, která existuje ještě dnes, je trvalým pomníkem jejich vlastenectví a jejich moudrosti.

Dnes ve Spojených státech žádné velké politické strany nevidíme. Setkáváme se zde sice se stranami, které ohrožují budoucnost Unie, ale zdá se, že mezi nimi není žádná, která by útočila na současnou formu vlády a na celkovou podobu společnosti. Strany, které Unii ohrožují, nevycházejí ze zásad, ale z materiálních zájmů. Tyto zájmy vytvářejí v různých částech tak rozlehlé říše spíše soupeřící národy než strany. Tak vidíme v poslední době, jak Sever podporuje systém obchodního prohibicionismu, kdežto Jih pozvedá zbraně za svobodný obchod z toho jediného důvodu, že Sever je průmyslový a Jih zemědělský a že restriktivní systém působí ve prospěch jednoho a ke škodě druhého.

Není-li ve Spojených státech velkých stran, hemží se stranami malými a veřejné mínění se donekonečna tříští v detailních otázkách. Stěží si lze představit, jaká námaha se zde věnuje zakládání stran; v naší době to není nic snadného. Ve Spojených státech neexistuje náboženská nenávisť, protože náboženství je všeobecně uznáváno, ale žádná církev není dominantní; neexistuje tu třídní nenávisť, protože lid je vším a nikdo se neodvází proti němu bojovat; není tu žádná veřejná bída, kterou by bylo možné využívat, protože materiální stav země poskytuje výrobě tak ohromné možnosti, že stačí ponechat člověka jemu samému, aby dokázal zázraky. Ctižádostivci se přesto někdy uchylují k zakládání stran, neboť toho, kdo má moc, je neskadné svrhnout jen z toho prostého důvodu, že jiný chce zaujmout jeho místo. Veškerá obratnost politiků záleží tedy v zakládání stran: politik ve Spojených státech se nejdříve snaží specifikovat svůj zájem a zjistit, které obdobné zájmy by se mohly kolem něho seskupit; pak hledá, zda náhodou neexistuje ve světě nějaké učení nebo nějaká zásada, kterou by bylo vhodné vepsat do záhlaví nového sdružení, aby získalo právo na vznik a svobodné působení. Je to něco jako krá-

lovské povolení, které naši otcové kdysi otiskovali na první stránce svých knih a jež zařazovali do díla, ačkoli nebylo vůbec jeho součástí.

Po těchto přípravách se nová moc uvede do politického života.

Cizinci připadají téměř všechny domácí spory Američanů na první pohled nepochopitelné nebo dětinské a člověk neví, má-li národ, který se vážně zabývá podobnými hloupostmi, politovat nebo mu závidět štěstí, že se jimi může zabývat.

Když však začneme bedlivě studovat skryté podněty, které v Americe řídí politická seskupení, snadno zjistíme, že většina z nich tíhne více nebo méně k jedné z dvou velkých stran, jež rozdělují lidstvo od vzniku svobodné společnosti. Čím hlouběji pronikáme do myšlení těchto stran, tím je nám jasnější, že jedni usilují o omezení veřejné moci, kdežto druzí o její rozšíření.

Naprosto netvrdím, že zjevným nebo skrytým cílem amerických stran je, aby v zemi nabyla převahy buď vláda aristokracie, nebo demokracie; říkám jen, že aristokratické nebo demokratické sklony objevíme snadno v základu všech stran; představují v nich, ačkoliv navenek nejsou patrné, jakýsi citlivý bod, jejich duši.

Uvedu jeden nedávný příklad: prezident napadne Banku Spojených států; zemi to vzruší a rozdělí; vzdělané třídy se stávají vcelku na stranu Banky, lid stojí za prezidentem. Domníváte se, že lid má nějaký dobrý důvod pro svůj názor v otázce tak nesnadné, kde jsou na rozpacích i lidé zkušení? V žádném případě. Ale Banka je významná instituce s nezávislou existencí; lid, který ruší nebo nastoluje všechny moci, na ni nemá žádný vliv, a to jej vyvádí z míry. Uprostřed všeobecného pohybu společnosti se ho tento nehybný bod nelibě dotýká, a tak chce zkusit, zda se mu nepodaří rozkolísat jej jako všechno ostatní.

ZBYTKY ARISTOKRATICKÉ STRANY VE SPOJENÝCH STÁTECH

Skrytý odpor boháčů proti demokracii. — Stahují se do soukromého života. — Záliba, kterou projevují ve svých domovech pro exkluzivní zábavy a přepych. — Jejich prostota navenek. — Jejich strojená laskavost vůči lidu.

U národa názorově rozděleného se někdy stává, že se rovnováha mezi stranami začne porušovat a jedna z nich dosáhne naprosté převahy. Zdo-
lává všechny překážky, drtí protivníka a využívá celé společnosti ve svůj prospěch. Poražení ztratí naději na úspěch a skryjí se nebo mlčí. Nastane všeobecná nehybnost a ticho. Národ se zdá být sjednocen kolem jediné myšlenky. Vítězná strana povstane a řekne: „Vrátila jsem zemi mír, lidé mi musí být vděční.“

Pod touto zdánlivou jednomyslností se však stále skrývají hluboké rozdíly a reálná opozice.

Právě k tomu došlo v Americe: když demokratická strana získala převahu, zmocnila se výlučného řízení veřejných záležitostí. Od té doby nepřestala formovat mravy a zákony podle svých přání.

Dnes můžeme říci, že ve Spojených státech jsou bohaté třídy společnos-
ti téměř úplně mimo politické dění a že bohatství zde zdaleka není privile-
giem, nýbrž skutečnou příčinou nepřízně a překážkou na cestě k moci.

Bohatí tedy raději opustí kolbiště, než aby pokračovali v často nerovném boji proti nejchudším ze svých spoluobčanů. Protože nemohou zaujímat ve veřejném životě obdobné postavení, jaké mají v životě soukromém, opou-
štějí jej a soustřeďují se na život soukromý. Uprostřed státu tvoří jakoby zvláštní společnost, která má své specifické záliby a požitky.

Boháč se tomuto stavu věcí podřizuje jako nevyhnutelnému zlu; dokon-
ce se velmi pečlivě snaží nedávat najevo, že ho to zraňuje; často jej může-
te slyšet na veřejnosti vychvalovat přednosti republikánské vlády a výhody
demokratických norem. Neboť co je kromě nenávisti k nepřátelům přiroze-
nější než snaha jim lichotit?

Vidíte tam toho zámožného občana? Nevypadá jako Žid, který se obává, aby nikdo neměl tušení o jeho bohatství? Jeho oblečení je prosté, jeho cho-
vání skromné; mezi čtyřmi stěnami svého obydlí zbožňuje přepych; do své
svatyně nechá proniknout pouze několik vybraných hostů, které opovázlivě
považuje za sobě rovné. V Evropě se nesetkáme se šlechticem, který by byl
ve svých zálibách náročnější, který by byl žárlivější na sebemenší výhody,
které mu zajišťuje jeho privilegované postavení. Tu ho však vidíme, jak vy-
chází ze svého domu a jde pracovat do zaprášeného kumbálu, který má
v centru města a středisku obchodu a kde ho může každý volně navštívit.
Cestou ho potká jeho obuvník a oba se spolu zastaví a dají se do řeči.
O čem mohou mluvit? Tito občané se zabývají státními záležitostmi a ne-
rozloučí se, aniž si stisknou ruku.

Za tímto konvenčním nadšením a touto servilní uctivostí vůči vládnoucí
moci postřehneme u boháčů snadno velkou nechuť k demokratickým insti-
tucím jejich země. Lid je mocí, které se bojí a jíž pohrdají. Kdyby špatná
vláda demokracie vyvolala jednu politickou krizi, kdyby se někdy zdálo,
že monarchie je ve Spojených státech použitelná, brzy by se ukázala prav-
divost toho, co tvrdím.

Dvě velké zbraně, jichž strany používají, aby dosáhly úspěchu, jsou tisk
a spolky.

SVOBODA TISKU VE SPOJENÝCH STÁTECH

Nesnadnost omezení svobody tisku. — Zvláštní důvody, které vedou některé národy k zachování této svobody. — Svoboda tisku je nezbytným důsledkem svrchovanosti lidu, jak je chápána v Americe. — Ostrý jazyk periodického tisku ve Spojených státech. — Periodický tisk má své osobité sklony; svědčí o tom příklad Spojených států. — Názor Američanů na soudní stíhání tiskových deliktů. — Proč je tisk ve Spojených státech méně mocný než ve Francii.

Svoboda tisku nemá vliv jenom na politické názory, nýbrž také na všechny ostatní názory lidí. Nepozměňuje pouze zákony, nýbrž i mravy. V jiné části této práce se pokusím stanovit, do jaké míry měla svoboda tisku vliv na občanskou společnost ve Spojených státech; pokusím se určit směr, jaký dala idejím, jaké zvyklosti vstúpila duchu a citům Američanů. Nyní chci prozkoumat pouze důsledky, k nimž vedla svoboda tisku v politickém světě.

Přiznávám, že vůbec nechovám ke svobodě tisku onu bezvýhradnou oddanost, jakou prokazujeme věcem absolutně dobrým. Jsem pro ni daleko spíše s ohledem na zlo, jemuž zabráňuje, než kvůli dobru, které působí.

Kdyby mi někdo ukázal místo uprostřed mezi úplnou nezávislostí a naprostým ztročením myšlení, kde bych mohl doufat, že se udržím, snad bych se tam postavil; ale kdo najde takové postavení? Vycházíte od naprosté volnosti tisku a směřujete k řádu: co uděláte? Nejdříve podřídíte spisovatele porotcům, jenomže porotci zprošťují viny, a to, co bylo pouze názorem jednoho izolovaného člověka, stává se míněním celé země. Udělali jste tedy příliš mnoho i příliš málo; je třeba jít ještě dále. Dáte autory pod stejný dohled soudcům; ale soudcové jsou povinni vyslechnout, dříve než soudí; co se někdo obával přiznat v knize, to beztrestně prohlásí v obhajovací řeči; co bylo nejasně řečeno v jednom článku, je pak opakováno v tisíci jiných. Vyjádření je vnější formou, mohu-li to tak říci, tělem myšlenky, není to však myšlenka sama. Soudy uvězní tělo, ale duše jim unikne a dovedně jim proklouzne mezi rukama. Udělali jste tedy příliš mnoho a příliš málo; je třeba jít ještě dál. Přenecháte nakonec spisovatele cenzorům; velmi dobře, blížíme se k cíli. Ale není politická tribuna nadále svobodná? Stále jste ještě neudělali nic; ba naopak, zvětšili jste zlo. Nepovažujete náhodou myšlenku za jednu z těch materiálních sil, které rostou s počtem svých stoupenců? Budete počítat spisovatele jako vojáky nějaké armády? Na rozdíl od všech materiálních sil moc myšlenky často roste tím více, čím menší je počet těch, kdo ji vyjadřují. Slovo jednoho mocného muže, jež se samo zmocní vášní mlčenlivého shromáždění, má větší sílu než zmatený pokřik tisíce řečníků; a když se může mluvit svobodně třeba jen na jediném veřejném místě, je to jako kdyby se mluvilo veřejně v kaž-

dé obci. Musíte tedy zrušit svobodu projevu mluveného stejně jako psaného; a tentokrát jste u cíle: všichni mlčí. Ale kam jste dospěli? Vyšli jste od zneužívané svobody a ocitli se pod nohama despoty.

Od krajní nezávislosti jste se dostali ke krajnímu otroctví, aniž jste na tak dlouhé cestě našli jedině místo, kde byste mohli spočinout.

Jsou také národy, které nezávisle na obecných důvodech, jež jsem uvedl, mají své zvláštní důvody, aby střežili svobodu tisku.

U jistých národů, které tvrdí, že jsou svobodné, může každý z představitelů moci beztrestně porušovat zákon, aniž ústava země dává utlačovaným právo stěžovat si u soudu. U těchto národů už nelze považovat nezávislost tisku za jednu ze záruk, nýbrž za jedinou záruku, která svobodě a bezpečnosti občanů zbývá.

Kdyby tedy lidé, kteří těmto národům vládnou, přišli s návrhem na zrušení svobody tisku, mohl by jim celý národ odpovědět: Umožněte nám stíhat vaše zločiny před řádnými soudy a pak budeme možná souhlasit s tím, že se nebudeme odvolávat k soudu veřejného mínění.

V zemi, kde neskrývaně vládne zásada svrchovanosti lidu, není cenzura pouze nebezpečím, ale také obrovskou absurditou.

Když poskytujeme každému právo vládnout ve společnosti, musíme mu přece přiznat schopnost vybrat si mezi různými názory, které vzrušují jeho současníky, a hodnotit různá fakta, jejichž znalost ho může vést.

Svrchovanost lidu a svoboda tisku jsou tedy plně korelativní; cenzura a všeobecné hlasovací právo jsou naproti tomu dvě věci, které si protirečí a nemohou v politických institucích téhož národa dlouho vydržet pospolu. Mezi dvanácti milióny lidí, kteří žijí na území Spojených států, není ani jediný, kdo by se ještě odvážil navrhnout omezení svobody tisku.

První noviny, které mi při mém příchodu do Ameriky padly do očí, obsahovaly následující článek, který doslova překládám:

„V celé této záležitosti je jazyk, jímž hovoří Jackson (tj. prezident), jazykem despoty bez srdce, který má zájem jedině na udržení své moci. Jeho zločinem je ctižádost a ta mu bude i trestem. Jeho povoláním jsou intriky, a intriky zhatí jeho záměry a zbaví ho moci. Vládne pomocí korupce a jeho zločinné manévry se promění v jeho ostudu a hanbu. V politické aréně se ukázal jako bezohledný hráč beze studu. Měl úspěch; ale hodina spravedlnosti se blíží, brzy bude muset vrátit, co získal, odhodit falešné kostky a nakonec odejít do výslužby, kde by mohl svobodně spílat svému bláznovství; neboť lítost rozhodně není ctnost, kterou by bylo jeho srdce někdy poznalo.“

Mnoho lidí ve Francii se domnívá, že útočnost tisku tu přispívá k nestabilitě společenského řádu, k politickým vášním a všeobecným potížím, které jsou jejich následkem. Očekávají tedy neustále dobu, kdy se společnost uklidní a také tisk bude pokojnější. Já bych ochotně přiznal pro výše uvedené příčiny nesmírný vliv, jaký na nás tisk má; ale rozhodně si nemyslím, že tyto příčiny nějak zvlášť ovlivňují jeho jazyk. Zdá se mi, že periodický tisk má své vlastní instikty a vášně nezávisle na okolnostech, za nichž působí. Co se děje v Americe, je pro mne více než dostatečným důkazem.

Amerika možná v tomto okamžiku v sobě nese nejméně zárodků revoluce ze všech zemí na světě. Tisk má v Americe nicméně tytéž ničivé záliby jako ve Francii a tutéž útočnost, aniž má ke své zlobě tytéž příčiny. V Americe právě tak jako ve Francii je tisk onou mimořádnou mocí, v níž je tak podivně promíšeno dobro i zlo, že bez ní by svoboda mohla stěží existovat, ale s ní lze jen stěží udržovat pořádek.

Je však třeba říci, že ve Spojených státech má tisk daleko menší moc než u nás. Nic přece není v této zemi vzácnější než soudní stíhání vedené proti němu. Důvod je prostý: Američané, uznávající zásadu svrchovanosti lidu, z ní vyvodili jednoznačné závěry. Nikdy nepojali myšlenku vytvořit z prvků, které se neustále mění, instituce, jejichž trvání by bylo věčné. Útočit na stávající zákony není tedy zločin, pokud je někdo nechce obejít pomocí násilí.

Věří ostatně, že ve snaze udržet na uzdě tisk jsou soudy bezmocné a že pružnost lidské řeči se trvale vymyká soudní analýze, takže přečiny tohoto druhu se rozplývají před rukou, jež po nich sahá. Američané se domnívají, že k tomu, aby bylo možné na tisk účinně působit, by bylo třeba najít nějaký soud, který by byl nejen oddán stávajícímu řádu, ale navíc by se mohl postavit nad veřejné mínění, které kolem něj vře. Musel by to být soud, který by soudil bez přístupu veřejnosti, vynášel rozsudky, aniž by je zdůvodňoval, a trestal spíše záměr než slova. Ten, kdo by měl moc takový soud vytvořit a udržovat, ztrácel by jen čas pronásledováním svobody tisku, protože by byl absolutním pánem společnosti samé a mohl by se tudíž zbavit autorů současně s jejich spisy. Pokud jde o tisk, neexistuje tedy žádný ideální střed mezi zotročením a naprostou volností. Aby bylo možné těžit z nepředstavitelných výhod, které přináší svobodný tisk, je třeba přijmout i nevyhnutelné zlo, které se z něho rodí. Chtít získat jedno a vyhnout se druhému znamená podléhat jedné z těch iluzí, jíž se obyčejně ukolébávají nemocné národy, když unaveny bojem a vyčerpány námahou hledají prostředky, jak zajistit současně a na téže půdě soužití nepřátelských názorů a protichůdných zásad.

Malá moc tisku v Americe má řadu příčin. Uvádím některé z nich:

Svoboda psát je jako všechny ostatní svobody tím obávanější, čím je novější; národ, který nikdy neslyšel, že by byly před ním projednávány státní záležitosti, věří prvním řečníkovi, který se objeví. U Angloameričanů je tato svoboda stejně stará jako založení kolonií; tisk ostatně dovede sice jaksepatří rozohnit lidské vášně, ale nemůže je zcela sám vyvolat. Mimoto je v Americe politický život sice aktivní, rozmanitý, dokonce vzrušený, ale málokdy ho kalí prudké vášně. Tyto vášně propukají jen zřídka, nejsou-li dotčeny materiální zájmy, a ve Spojených státech se těmto zájmům daří dobře. Abychom posoudili, jaký je v tomto bodě rozdíl mezi Angloameričany a námi, stačí se jen podívat na noviny obou národů. Ve Francii zaujmají obchodní reklamy a inzeráty jenom značně omezené místo, dokonce i zprávy jsou málo četné; hlavní část novin zabírají politické diskuse. V Americe jsou tři čtvrtiny obrovských novin, které před vámi leží, zaplněny reklamami, zbytek jsou nejčastěji politické zprávy nebo různé histor-

ky; jenom zřídka najdeme v odlehlém koutku jednu z oněch vášnivých diskusí, které jsou u nás každodenní stravou čtenářů.

Každá moc zvyšuje své síly v té míře, jak upevňuje centralizaci; to je obecný přírodní zákon, o němž se může pozorovatel přesvědčit zkoumáním, ale který i sebenepatrnější despoti vždycky pochopili ještě spolehlivějším instinktem.

Ve Francii se v tisku spojují dva odlišné druhy centralizace.

Téměř všechna jeho moc je soustředěna jednak na témže místě, jednak takřka v též rukou, protože její orgány jsou velmi málo početné.

Uprostřed nedůvěřivého národa musí být takto vytvořená moc tisku téměř bezmezná. Je to nepřítel, s nímž může vláda uzavírat delší nebo kratší příměří, ale jemuž tváří v tvář je život pro ni nesnadný.

Žádná z obou centralizací, o níž jsem právě mluvil, v Americe neexistuje.

Spojené státy nemají hlavní město: vzdělání stejně jako moc jsou rozsety po všech končinách této rozlehlé země; paprsky lidské inteligence tu nevycházejí ze společného centra, ale kříží se ve všech směrech; Američané nikam nesoustředili ani centrum myšlení, ani řízení veřejných záležitostí.

Vyplývá to z místních podmínek, které jsou zcela nezávislé na lidech; ale jsou tu i některé, které vyplývají ze zákonů:

Ve Spojených státech neexistují koncese pro tiskaře, kolky ani registrace novin; konečně není známo ani pravidlo skládání kauce.

Z toho vyplývá, že založení novin je podnik jednoduchý a snadný; i málo abonentů stačí, aby novinář mohl krýt své náklady; proto počet periodických nebo poloperiodických tiskovin překračuje ve Spojených státech jakoukoli představu. Nejosvícenější Američané připisují právě tomuto neuvěřitelnému rozdrobení sil tisku jeho malou moc: je jedním z axiomů politické vědy ve Spojených státech, že jediným prostředkem, jak neutralizovat působení novin, je rozmnožit jejich počet. Nedovedu si představit, proč tak evidentní pravda ještě nezdomácněla u nás. Že se ti, kdo chtějí dělat pomocí tisku revoluce, snaží poskytnout mu pouze několik mocných orgánů, to snadno pochopím; ale že se oficiální stoupenci ustáleného řádu a přirozené opory stávajících zákonů domnívají, že omezí působení tisku tím, že jej zkoncentrují, to rozhodně pochopit nedokážu. Zdá se mi, že si evropské vlády počínají vůči tisku stejně, jako si počínali kdysi rytíři tváří v tvář svým protivníkům: z vlastní zkušenosti si všimly, že centralizace je mocnou zbraní, a umínily si vybavit jí svého nepřítel, bezpochyby proto, aby získaly větší slávu tím, jak dlouho mu odolávaly.

Ve Spojených státech téměř neexistuje městečko, které by nemělo své noviny. Snadno pochopíme, že mezi tolika bojovníky nelze zavést ani disciplínu, ani akční jednotu: také je hned vidět, jak každý vztyčuje svůj prapor. Ne že by se všechny politické časopisy Unie stavěly pro administrativu nebo proti: ale napadají ji nebo ji brání různými způsoby. Noviny tedy nemohou vytvořit ve Spojených státech takové názorové proudy, které by se převalily přes ty nejpevnější hráze nebo je protrhly. Toto rozptýlení sil

tisku má ještě jiné, neméně pozoruhodné důsledky: protože je založení novin snadné, může je vydávat kdekoliv; na druhé straně však konkurence vede k tomu, že si noviny nemohou dělat naději na příliš velký zisk, což brání tomu, aby se velké průmyslové kapacity dávaly do podnikání tohoto druhu. Ale i kdyby byly noviny zdrojem bohatství, nemohly by být všechny řízeny nadanými spisovateli, protože novin je nesmírně mnoho. Novináři mají tedy ve Spojených státech obecně nepříliš významné postavení, jejich vzdělání je povrchní a jejich myšlení často vulgární. Většina je však zákonem ve všem; vytváří jisté způsoby, jimž se pak každý přizpůsobí; soubor těchto obecných zvyklostí se nazývá duch: tak existuje duch advokacie, duch dvora. Duch novinářství ve Francii znamená diskutovat prudkým, ale povzneseným a často výmluvným způsobem o významných státních záležitostech; není-li tomu vždycky tak, je to proto, že každé pravidlo má své výjimky. Duchem novinářství ve Spojených státech je útočit hrubě, bez okolků a bez velkého umění na vášně čtenářů, ponechat stranou zásady a soustředit se na lidi; sledovat je v jejich soukromém životě a odhalovat jejich slabosti a jejich neřesti.

Je třeba želeť takového zneužívání myšlenky; později budu mít příležitost prozkoumat, jaký vliv mají noviny na vkus a morálku amerického národa; opakuji však, že v tomto okamžiku se zabývám pouze světem politickým. Nelze si zakrývat, že politické důsledky této nevázané svobody tisku nijak nepřispívají k udržování veřejného pokoje. Vyplývá z toho, že lidé, kteří už mají podle mínění svých spoluobčanů nějaké vyšší postavení, se do novin vůbec neodvažují psát a přicházejí tak o nejobávanější zbraň, jíž by mohli použít, aby rozhýbali vášně lidu ve svůj prospěch¹⁾. Především z toho vyplývá, že osobní názory vyjadřované novináři nemají v očích čtenářů takřka žádnou váhu. Ti hledají v novinách informace o faktech; pouze jejich překrucováním nebo zkracováním může novinář získat svému mínění nějaký vliv.

I když je omezen pouze na tyto možnosti, má tisk v Americe stále ohromnou moc. Uvádí do pohybu politický život ve všech částech tohoto ohromného území. Jeho stále bdělé oči každodenně obnažují skryté hnací síly politiky a nutí veřejné činitele, aby jeden po druhém stanuli před soudem veřejného mínění. Tisk seskupuje zájmy kolem jistých zásad a formuluje program strany; jeho prostřednictvím strany spolu hovoří, aniž se vidí, dorozumívají se, aniž spolu přicházejí do styku. Když se podaří, aby se velký počet tiskových orgánů zaměřil stejným směrem, je jejich vliv dlouhodobě téměř nepřekonatelný a veřejné mínění, do něhož se buší stále z téže strany, nakonec jejich náporu podlehne.

Ve Spojených státech mají každé noviny zvlášť jen málo moci; přesto je však po lidu periodický tisk první ze všech mocností. (Dodatek A)

Názory, které se ve Spojených státech vytvářejí pod vládou svobody tisku, jsou často houževnatější než názory, které se jinde formují pod vládou cenzury.

Ve Spojených státech přivádí demokracie k řízení veřejných záležitostí neustále nové lidi; vláda vnáší tudíž do svých opatření málo soustavnosti a řádu. Obecné principy vlády jsou zde však stabilnější než v mnoha jiných zemích a základní názory, jimiž se společnost řídí, jsou trvalejší. Když se nějaká idea, ať už správná nebo nerozumná, zmocní ducha amerického národa, není nic nesnadnějšího než ji opět vymýtit.

Stejná situace byla pozorována v Anglii, evropské zemi, kde po celé století existovala největší svoboda myšlení i nejzarputilejší předsudky.

Tento jev připisují právě té okolnosti, která, jak by se na první pohled zdálo, měla jeho vzniku zabránit, to jest existenci svobody tisku. Národy, u nichž tato svoboda existuje, lpí na svých názorech jak z pýchy, tak z přesvědčení. Mají je rády, protože se jim zdají správné, a také proto, že si je sami vybraly; trvají na nich nejen jako na něčem pravdivém, nýbrž také jako na něčem, co je jim vlastní.

Je tu ještě řada jiných důvodů.

Jeden velký muž řekl, že neznalost je na obou koncích vědění. Možná by byl měl více pravdy, kdyby řekl, že na obou koncích stojí hluboké přesvědčení, a uprostřed je pochybnost. Lidskou inteligenci lze skutečně pozorovat ve třech rozdílných a často po sobě jdoucích stavech.

Člověk pevně věří, protože přijímá bez důkladného ověření. Pochybuje, když se objeví námitky. Často se mu podaří své pochybnosti vyřešit, a pak začíná věřit znovu. Tentokrát se nezmocňuje pravdy náhodně a v temnotách, ale vidí jí do tváře a kráčí přímo za jejím světlem²⁾.

Když svoboda tisku zastihne lidi v prvním stavu, ponechává jim ještě nadlouho zvyk pevně věřit bez přemýšlení; pouze mění denně předmět jejich neuvážené víry. Na svém duševním obzoru uvidí tedy lidský duch i nadále pouze jeden bod, ale ten se neustále mění. To je doba náhlých revolucí. Běda generacím, které jako první náhle připustí svobodu tisku!

Brzy se však okruh nových idejí téměř vyčerpá. Přichází zkušenost a člověk upadá do pochybností a všeobecné nedůvěřivosti.

Můžeme počítat s tím, že většina lidí se obvykle zastaví v jednom nebo druhém z těchto stavů; uvěří, aniž bude vědět proč, nebo nebude přesně vědět, čemu má věřit.

Pokud jde o další stádium uváženého přesvědčení, které je pánem sebe sama, rodí se ze znalosti a vzniká překonáváním vzrušených pochybností, bude jeho dosažení vždycky vyhrazeno jen velmi malému počtu lidí.

Bylo však zjištěno, že ve stoletích náboženského zanícení někdy lidé svou víru měnili, kdežto ve stoletích pochybování se každý své víry tvrději držel. K něčemu podobnému dochází také v politice pod vládou svobody tisku. Když jsou postupně všechny společenské teorie zpo-

chybněny a popřeny, ti, kdo se upjali na jednu z nich, se jí drží i nadále, ani ne tak proto, že si jsou jisti, že je dobrá, jako spíš proto, že si nejsou jisti, že existuje nějaká lepší.

V těchto stoletích se lidé nedávají tak snadno pro své názory zabíjet, nemění je však; a najednou se tu setkáváme s menším počtem mučedníků i odpadlíků.

K tomuto důvodu přidejme další, ještě mocnější: při pochybnostech o názorech se lidé nakonec upínají výlučně na instinkty a hmotné zájmy, které jsou daleko viditelnější, postižitelnější a trvalejší než názory.

Je velmi nesnadné rozhodnout, kdo vládne lépe, zda demokracie, nebo aristokracie. Je však jasné, že demokracie utlačuje jednoho a aristokracie utiskuje druhého.

To je pravda, která je prokazatelná sama za sebe a o níž není třeba diskutovat: vy jste bohatý a já jsem chudý.

POLITICKÁ SDRUŽENÍ VE SPOJENÝCH STÁTECH

Každodenní uplatňování spolčovacího práva u Angloameričanů. — Tři druhy politických sdružení. — Jak Američané uplatňují ve sdruženích zastupitelský systém. — Nebezpečí, které z toho pro stát vyplývá. — Velká konvence z roku 1831 týkající se celního tarifu. — Legislativní povaha této konvence. — Proč není ve Spojených státech neomezené uplatňování spolčovacího práva tak nebezpečné jako jinde. — Proč je můžeme považovat zde za nezbytné. — Užitečnost sdružení u demokratických národů.

V Americe se ze všech zemí na světě nejvíce využívá práva sdružování a tento mocný akční prostředek se uplatňuje v nejrozmanitějších oblastech.

Nezávisle na trvalých sdruženích, vytvořených zákony, pod jménem obcí, měst a hrabství, je tu velké množství sdružení jiných, která vděčí za svůj vznik a rozvoj pouze individuálním přáním.

Občan Spojených států se už od narození učí, že při boji proti zlům a nesnázím života je třeba spoléhat sám na sebe; na společenskou autoritu vrhá pouze nedůvěřivý a neklidný pohled a dovolává se její moci jenom tehdy, když se bez ní nemůže obejít. To se začíná projevovat už od školy, kde děti zachovávají i ve svých hrách pravidla, jež si samy stanovily, a kde samy mezi sebou trestají přestupky, na nichž se předem dohodly. Týž duch je patrný i ve všech projevech společenského života. Na veřejné cestě se objeví nějaká překážka, doprava je přerušena, provoz se zastaví; sousedé hned vytvoří poradní sbor a z tohoto improvizovaného sdružení vzejde výkonná síla, která závalu odstraní dříve, než se v něčí přestavě vůbec vynoří pomýšlení na nějakou jinou autoritu existující ještě před autoritou lidí na věci zainteresovaných. Jde-li o nějakou zábavu, lidé se sdruží, aby dodali slavnosti větší lesk a pořádek. Lidé se konečně spojují proto, aby potírali rýze morální nepřátele: společně se bojuje proti neukázněnosti. Ve Spojených státech se lidé sdružují za účelem veřejné bezpečnosti, obchodu nebo výroby, morálky i náboženství. Není nic, co by lidská vůle neočekávala od svobodného jednání kolektivu jednotlivců.

Později budu mít příležitost pohovořit o důsledcích, jaké má sdružení v občanském životě. Nyní se musím omezit na život politický.

Jakmile je spolčovací právo uznáno, mohou ho lidé užívat různým způsobem.

Sdružování spočívá jedině na veřejném souhlasu, který jistý počet lidí projevuje těm nebo oněm názorům, a na závazku, že budou jistým způsobem přispívat k jejich prosazení. Spolčovací právo tak téměř splývá se svobodou psát; nicméně sdružení má v sobě větší sílu než tisk. Když je nějaký názor reprezentován nějakým sdružením, musí nabýt jasnější a přesnější formy. Má své stoupence a angažuje je ve své věci. Ti se navzájem poznají a jejich horlivost roste s jejich počtem. Sdružení

spojuje úsilí různých lidí a mocně je pohání směrem k cíli, který si jasně stanovilo.

Druhým stupněm uplatňování spolčovacího práva je právo shromáždovací. Když se umožní politickému sdružení, aby na důležitých místech země rozmístilo akční střediska, zvýší se tím jeho aktivita a jeho vliv se rozšíří. Tam se lidé vídají; výkonné prostředky se spojují, názory se projevují s takovou silou a s takovým zápalem, jakého nemůže nikdy dosáhnout myšlenka psaná.

A konečně existuje při uplatňování spolčovacího práva v politické oblasti třetí a poslední stupeň: stoupenci téhož názoru se mohou spojovat do volebních kolegií a jmenovat své zmocněnce, aby je zastupovali na ústředním shromáždění. Je to přesně řečeno zastupitelský systém, uplatněný na stranu.

Tak v prvním případě lidé, kteří hlásají stejný názor, vytvoří mezi sebou čistě duchovní vztahy; ve druhém se spojí v malé skupiny, které zastupují pouze část strany; konečně ve třetím tvoří jakýsi oddělený národ v národě, vládu ve vládě. Jejich pověřenci, obdobně jako pověřenci většiny, představují veškerou kolektivní sílu svých stoupců; stejně jako oni mají vnější vzhled národnosti a veškerou morální sílu, jež z toho vyplývá. Je pravda, že nemají jako pověřenci většiny právo vydávat zákony, ale mají zato moc útočit na zákony existující a předem formulovat ty, jež existovat mají.

Představují si národ, který není dokonale uvyklý užívání svobody nebo v něm kvasí hluboké politické vášně. Vedle většiny, která vydává zákony, vidím menšinu, která se zabývá pouze jejich zdůvodňováním a nikoli nařizovací částí; nemohu se ubránit přesvědčení, že veřejný pořádek je vystaven velkým náhodám.

Mezi důkazem, že nějaký zákon je sám o sobě lepší než jiný, a důkazem, že je jím třeba tento jiný nahradit, je nepochybně velká vzdálenost. Avšak tam, kde duch osvícených mužů vidí velkou vzdálenost, představivost davu ji už nepozoruje. Dochází ostatně k obdobím, kdy se národ rozdělí téměř rovnoměrně ve dvě strany, z nichž si každá činí nárok na to, že zastupuje většinu. Dojde-li pak k tomu, že vedle moci řídící se ustaví moc, jejíž morální autorita je téměř stejně velká, můžeme věřit, že se dlouho omezí na to, aby jen mluvila a nejednala?

Zastaví se vždycky před metafyzickou úvahou, že cílem sdružení je řídit názory, a nikoli je vnucovat, doporučovat zákony, a nikoli je vydávat?

Čím více zkoumám nezávislost tisku v jejích základních důsledcích, tím více docházím k přesvědčení, že u moderních lidí je nezávislost tisku hlavním a takřka konstitutivním prvkem svobody. Národ, který chce zůstat svobodný, má tedy právo požadovat, aby byla za každou cenu respektována. Jenže neomezená svoboda spolčování v politické oblasti nemůže být zcela směřována se svobodou psát. Je současně méně nezbytná i nebezpečnější než ta druhá. Národ jí může stanovit meze, aniž přestane být svým vlastním pánem; někdy to musí udělat, aby mohl dále existovat.

V Americe je spolčovací svoboda s politickými cíli neomezená.

Příklad ukáže lépe než všechno, co bych k tomu mohl říci, až do jakého stupně se zde tato svoboda toleruje.

Připomeňme si, jak otázka celního tarifu nebo svobody obchodu rozbouřila v Americe veřejné mínění. Celní tarif buď podporoval, nebo naopak omezoval nejen názory, ale i nejsilnější hmotné zájmy. Sever připisoval tarifu část své prosperity, Jih téměř veškeré své nesnáze. Dá se říci, že po dlouhou dobu vyvolával celní tarif jedině politické vášně, které hýbaly Unii.

V roce 1831, když byl spor nejprudší, napadlo jednoho neznámého občana z Massachusetts navrhnout v novinách všem nepřátelům tarifu, aby vyslali do Filadelfie zástupce, kteří by společně posoudili prostředky, jak navrátit obchodu svobodu. Tento návrh proběhl za pomoci tiskáren během několika málo dní od Maine až po New Orleans. Nepřátelé tarifu jej přijali s nadšením. Shromáždili se ze všech stran a zvolili si zástupce. Mnozí z nich byli známí lidé a někteří mezi nimi se stali slavnými. Jižní Karolina, která se pak chopila v této věci zbraní, vyslala sama třiašedesát delegátů. 1. října 1831 se shromáždění, které podle amerických zvyklostí přijalo název konvence, ve Filadelfii ustavilo; čítalo více než dvě stě členů. Diskuse byly veřejné a nabyly od prvního dne zcela zákondárné povahy, diskutovalo se o rozsahu pravomocí Kongresu, o teoriích svobody obchodu a konečně o různých ustanoveních tarifu. Po deseti dnech shromáždění vydalo prohlášení k americkému lidu a rozešlo se. V tomto prohlášení se říkalo: 1. Kongres nemá právo vydat nařízení tarifu a existující tarif je protiústavní; 2. není v zájmu žádného národa, a zvláště národa amerického, aby obchod nebyl svobodný.

Je nutno přiznat, že neomezená spolčovací svoboda v politických otázkách neměla až dosud ve Spojených státech neblahé následky, které bychom snad mohli očekávat jinde. Spolčovací právo je anglického původu a v Americe existovalo odjakživa. Užívání tohoto práva se dnes stalo součástí zvyklostí a mravů.

Za naší doby se spolčovací právo stalo nezbytnou zárukou proti tyranii většiny. Jakmile ve Spojených státech získá nějaká strana převahu, přechází veškerá veřejná moc do jejích rukou; její význační přívrženci zaujmou všechny funkce a disponují všemi organizovanými silami. Protože nejvýznamnější lidé protivné strany nemohou překonat bariéru, která je odděluje od moci, je třeba, aby se mohli zařídit mimo ni; je třeba, aby menšina postavila celou svou morální sílu proti faktické moci, která ji utlačuje. Staví se tedy nebezpečí proti jinému nebezpečí, jehož je třeba obávat se více.

Všemocnost většiny představuje podle mého mínění tak velké nebezpečí pro americké republiky, že nebezpečný prostředek, jehož se používá, aby se jí postavila hráz, mi připadá jako dobro.

Vyjádřím zde myšlenku, která znovu připomene, co jsem řekl jinde při příležitosti otázky občanských svobod: v žádných zemích není sdružování nezbytnější, aby se zabránilo despotismu stran nebo svévoli panovníka, než v těch, kde je společenské zřízení demokratické. U aristokratických ná-

rodů vytvářejí nižší útvary přirozená sdružení, která se dokážou postavit zneužívání moci. Kdyby občané v zemích, kde podobná sdružení neexistují, nemohli uměle a okamžitě vytvářet něco, co by se jim podobalo, nevidím už žádnou jinou hráz, kterou by bylo možné postavit proti tyranii, a velký národ by mohl být beztrestně utlačován hrstkou spiklenců nebo jediným člověkem.

Svolání velké politické konvence (neboť jsou konvence všeho druhu), které se může často stát nezbytným opatřením, je i v Americe vždycky vážnou událostí, na niž ti, kdo mají svou zemi rádi, pohlížejí s obavami.

To bylo velmi jasně vidět při konvenci z roku 1831, kdy bylo veškeré úsilí významných lidí, kteří byli členy shromáždění, zaměřeno k tomu, aby zmírnili jeho jazyk a omezili předmět jeho zájmu. Je pravděpodobné, že konvence z roku 1831 měla skutečně velký vliv na ducha nespokojenců a připravila je k otevřené vzpouře v následujícím roce proti obchodním zákonům Unie.

Nelze si zakrývat, že neomezená spolčovací svoboda v záležitostech politických je poslední ze všech svobod, kterou může nějaký národ ještě unést. I když jej neuvrhne do anarchie, dává mu takřkajíc v každém okamžiku pocítit její dotek. Tato svoboda, tak nebezpečná, poskytuje nicméně záruku v jednom bodě: v zemích, kde jsou sdružení svobodná, jsou tajné společnosti neznámy. V Americe existují buřiči, ale ne spiklenci.

Různý způsob, jak se chápe spolčovací právo v Evropě a v Americe, a jeho různé uplatňování.

Po svobodě samostatného jednání je pro člověka nejpřirozenější svobodou spojovat své úsilí s úsilím svých bližních a jednat společně. Spolčovací právo se mi tudíž zdá být svou povahou téměř tak nezczizitelné jako svoboda individuální. Zákonodárce je nemůže zrušit, nechce-li napadnout společnost samu. Jsou-li však národy, u nichž je svoboda sdružovat se blahodárná a plodná, existují také jiné, které ji svými výstřelky znetvořují a z elementu života činí příčinu zkázy. Zdálo se mi, že porovnání různých cest, jimiž se sdružení ubírají v zemích, kde je tato svoboda náležitě chápána, a v zemích, kde se tato svoboda mění ve svévoli, bude užitečné jak vládám, tak stranám.

Většina Evropanů ještě vidí ve sdružení válečnou zbraň, která se zhotovuje ve spěchu, aby se hned vyzkoušela na bitevním poli.

Tak se lidé sice sdružují s cílem mluvit, ale všechny myslí už zároveň zaměstnává další myšlenka na jednání. Sdružení, to je armáda; tam se mluví, aby se bojovníci spočítali a povzbudili, a pak se jde na nepřítel. V očích těch, kdo je tvoří, mohou se legální zdroje jevit jako prostředky, ale nejsou nikdy jediným prostředkem, jak dosáhnout úspěchu.

Ve Spojených státech se však spolčovací právo takto vůbec nechápe. V Americe se občané, kteří tvoří menšinu, sdružují především proto, aby zjistili svůj počet a tak oslabili morální nadvládu většiny; dalším cílem

těch, kdo se sdružili, je vzájemně seznámení a tedy také nalezení nejvhodnějších argumentů, které by zapůsobily na většinu: neboť vždy mají naději přitáhnout ji na svou stranu a pak v jejím jménu rozdílet moc.

Politická sdružení ve Spojených státech jsou tedy mírumilovná, pokud jde o jejich záměr, a zákonná, pokud jde o prostředky; a když tvrdí, že chtějí zvítězit jedině prostřednictvím zákonů, obvykle říkají pravdu.

Rozdíl, který lze pozorovat mezi Američany a námi, vyplývá z několika příčin.

V Evropě existují strany, které se od většiny tak liší, že si nemohou dělat naději, že by se o ni mohly někdy opírat, a právě tyto strany se považují samy za dostatečně silné, aby proti ní bojovaly. Když některá strana tohoto typu vytvoří sdružení, naprosto nechce přesvědčovat, ale bojovat. V Americe lidé, kteří stojí svými názory velmi daleko od většiny, proti její moci nic nezmohou: všichni ostatní doufají, že ji získají.

Uplatňování spolčovacího práva stává se tedy nebezpečným úměrně nemožnosti, že by velké strany získaly většinu. V zemi, jakou jsou Spojené státy, kde se názory liší pouze v odstínech, může zůstat spolčovací právo takřka bez omezení.

K tomu, abychom ve svobodě spolčování viděli pouze právo vést válku proti těm, kdo vládnou, nás vede naše nezkušenost, pokud jde o svobodu. První myšlenkou, která se vynoří v duchu strany právě tak jako v duchu jednotlivce, když nabývá sil, je myšlenka na násilí: myšlenka na přesvědčování přichází teprve později, rodí se ze zkušenosti.

Angličané, kteří jsou mezi sebou tak hluboce rozdělení, spolčovacího práva zřídka zneužívají, protože ho už užívají dlouho.

Navíc je v nás tak vášnivá záliba pro boj, že neexistuje podnik natolik bláznivý, i kdyby hrozil rozvrátit stát, aby lidé netoužili získat vavříny slávy tím, že při něm padnou se zbraní v ruce.

Avšak ze všech příčin, které ve Spojených státech přispívají ke zmírnění útočnosti politických sdružení, je asi nejsilnější všeobecné hlasovací právo. V zemích, kde je zavedeno všeobecné hlasovací právo, není o většině nikdy pochybností, protože žádná strana by nemohla rozumně vystupovat jako reprezentant těch, kdo ji vůbec nevolili. Sdružení tedy vědí, a vědí to všichni, že rozhodně nepředstavují většinu. To vyplývá ze samého faktu jejich existence; neboť kdyby ji představovaly, změnily by zákon, místo aby se dožadovaly jeho reformy.

Morální váha vlády, na niž útočí, tím velmi vzrůstá; jejich vlastní síla se velmi oslabuje.

V Evropě neexistují sdružení, která by netvrdila nebo nevěřila, že představují vůli většiny. Tato domýšlivost nebo tato víra nesmírně zvyšuje jejich sílu a dá se skvěle využít k ospravedlňování jejich činů. Neboť co je omluvitelnější než násilí použité k získání vítězství ve věci potlačovaného práva?

Při obrovské složitosti lidských zákonů dochází tak někdy k tomu, že vrcholná svoboda koriguje zneužívání svobody a že vrcholná demokracie předchází nebezpečím z demokracie plynoucím.

V Evropě se sdružení považují svým způsobem za zákonodárnou a výkonnou radu národa, který nemůže pozvednout hlas sám; vycházejíce z této představy, jednají a nařizují. V Americe, kde v očích všech zastupují pouze menšinu národa, řeční a sepisují petice.

Prostředky, jichž používají sdružení v Evropě, jsou ve shodě s cílem, který si kladou.

Protože hlavním cílem těchto sdružení je jednat, a ne mluvit, bojovat, a ne přesvědčovat, mají přirozeně sklon stát se organizací, která v sobě nemá nic civilního, a zavádět do svých vnitřních uspořádání zvyklosti a zásady vojenské: proto také vidíme, jak co možná centralizují řízení svých sil a předávají moc všech do rukou malého počtu vedoucích.

Členové těchto sdružení odpovídají na heslo jako vojáci ve válce; vyznávají zásadu pasivní poslušnosti, nebo spíše už tím, že se spojují, obětují náraz svůj vlastní úsudek a svou svobodnou vůli: proto uvnitř těchto sdružení často vládne tyranie nesnesitelnější než ta, která je ve společnosti uplatňována jménem vlády, na niž se útočí.

Snižuje to však značně jejich morální váhu. Ztrácejí tak posvátnou úctu, která se váže k boji utlačovaných proti utlačovatelům. Neboť jak může člověk souhlasit s tím, že v jistých případech bude otrocky poslušen několika svých bližních, odevzdává jim svou vůli a podřizuje se jim i ve svém myšlení, tvrdit, že chce být svobodný?

Američané také ustavili uvnitř sdružení jistou správu; ale je to, mohu-li se tak vyjádřit, správa civilní. Osobní nezávislost má v ní své místo: jako ve společnosti zde všichni krácejí ve stejném tempu k těmto cíli; ale nikdo není nucen jít k němu přesně stejnou cestou. Naprosto tu nedochází k obětování vůle a rozumu, ale každý používá své vůle a svého rozumu k tomu, aby zajistil úspěch společnému dílu.

VLÁDA DEMOKRACIE V AMERICĚ

Vím, že zde vstupuji na tenký led. Každé slovo této kapitoly se musí v některém bodě nepříjemně dotknout různých stran, které rozdělují mou zemi. Přesto zde plně vyslovím svou myšlenku.

V Evropě je pro nás nesnadné posoudit skutečnou povahu a trvalý smysl demokracie, protože v Evropě probíhá boj mezi dvěma protichůdnými principy a člověk neví přesně, jakou část má připisovat principům samým a jakou část vášním, které se rodí z boje.

V Americe tomu tak není. Tam vládne lid bez překážek; nejsou tu nebezpečí, jichž by bylo nutné se obávat, ani tu nejsou křivdy, za něž by bylo třeba se mstít.

V Americe je tedy demokracie ponechána svým vlastním sklonům. Její chování je přirozené a všechna její hnutí jsou svobodná. Právě v tom je třeba ji posuzovat. A pro koho jiného by mělo být toto zkoumání zajímavé a komu by mělo přinášet větší užitek než nám, které každodenně strhává nezadržitelný pohyb, nám, kteří jdeme slepě vstříc možná despotismu, možná republice, ale zcela jistě demokratickému společenskému zřízení?

VŠEOBECNÉ HLASOVACÍ PRÁVO

Rekl jsem výše, že všechny státy Unie přijaly všeobecné hlasovací právo. Nacházíme je u obyvatelstva, které stojí na různých stupních společenského žebříčku. Měl jsem příležitost vidět jeho výsledky na rozličných místech a u různých druhů lidí, kteří si jsou svým jazykem, svým náboženstvím nebo svými mravy navzájem téměř cizí; v Louisianě jako v Nové Anglii, v Georgii jako v Kanadě. Všiml jsem si, že všeobecné hlasovací právo nepřináší v Americe ani zdaleka všechno dobro a všechno zlo, které se od něho očekává v Evropě, a že jeho důsledky jsou celkem vzato jiné, než by se dalo předpokládat.

VŠELIDOVÉ VOLBY A SKLONY
AMERICKÉ DEMOKRACIE PŘI TĚCHTO VOLBÁCH

Ve Spojených státech jsou nejvýznamnější lidé zřídka povoláváni k řízení veřejných záležitostí. — Příčiny tohoto jevu. — Závist, která podněcuje nižší třídy ve Francii proti třídám vyšším, není pocit francouzský, ale demokratický. — Proč se v Americe významní lidé často sami vyhýbají politické dráze.

Mnozí lidé v Evropě věří, aniž to říkají, anebo to říkají, aniž tomu věří, že jednou z velkých výhod všeobecného hlasovacího práva je to, že povo-

lává k řízení veřejných záležitostí lidi, kteří jsou hodni veřejné důvěry. Lid nemůže sám vládnout, říká se, ale vždycky si upřímně přeje dobro státu a jeho instinkt mu téměř neomylně označuje ty, kdo jsou vedeni stejnou touhou a kdo jsou nejschopnější držet ve svých rukou moc.

Za sebe musím říci, že to, co jsem viděl v Americe, mě vůbec neopravňuje věřit, že tomu tak vskutku je. Při svém příchodu do Spojených států jsem byl překvapen zjištěním, kolik schopností se běžně vyskytuje mezi občany, a jak málo je jich mezi těmi, kdo vládnou. Ve Spojených státech je dnes pravidlem, že nejznamenitější lidé jsou zřídka povolováni do veřejných funkcí, a je třeba dodat, že to dochází tak daleko, že demokracie překročila všechny své dřívější meze. Je evidentní, že pokolení amerických státníků bylo za posledního půlstoletí nebývale oslabeno.

Je možné uvést řadu příčin tohoto jevu.

Ať se dělá cokoli, je nemožné pozvednout vzdělanost lidu nad jistou úroveň. I kdyby se lidem sebevíc usnadňoval přístup ke znalostem, zdokonalovaly metody výuky a zlevňovala cesta k vědě, nikdy nebude možné, aby se lidé vzdělávali a rozvíjeli svou inteligenci, aniž by tomu věnovali dostatek času.

Větší nebo menší snadnost, s níž se lidu daří žít bez práce, tvoří tedy hranici jeho intelektuálního rozvoje. Tato hranice leží v některých zemích dále, v jiných blíže; ale k tomu, aby neexistovala vůbec, by bylo třeba, aby se lid nemusel zabývat hmotnými starostmi o živobytí, to znamená, aby už nebyl lidem. Je tedy právě tak nesnadné představit si společnost, kde by byli všichni lidé vzdělaní, jako stát, kde by byli všichni občané bohatí; tyto dvě nesnáze jsou ve vzájemné souvislosti. Ochotně připouštím, že větší na občanů si upřímně přeje dobro země; jdu dokonce ještě dále a řeknu, že nižší třídy společnosti možná spojují s tímto přáním méně osobního zájmu než třídy vyšší; ale co jim vždycky více nebo méně chybí, je schopnost posoudit prostředky, jak tohoto cíle dosáhnout, i když si ho upřímně přejí. Jaké dlouhé zkoumání, kolik rozličných znalostí je třeba k tomu, abychom si udělali přesnou představu o povaze jediného člověka! Největší géniové při tom tápají a člověku z davu by se to mělo podařit? Lid nikdy nenachází čas ani prostředky, aby se pustil do takové práce. Musí se vždycky rozhodovat nakvap a chopit se toho, co nejvíc vystupuje do popředí. Proto znají šarlatáni všeho druhu tak dobře tajemství, jak se mu zalíbí, kdežto jeho opravdoví přátelé zde nejčastěji ztroskotávají.

Není to ostatně vždycky schopnost, co chybí demokracii, aby vybrala lidi, kteří si to zaslouží, nýbrž přání a chuť.

Není třeba si zastírat, že demokratické instituce neobyčejně podněcují v lidském srdci pocit závisti. Není tomu tak proto, že skýtají každému prostředky, aby se vyrovnal ostatním, nýbrž proto, že těm, kdo jich používají, se těchto prostředků neustále nedostává. Demokratické instituce probouzejí a vychvalují náruživou lásku k rovnosti, ale nikdy ji nemohou plně uspokojit. Tato naprostá rovnost denodenně uniká lidu z rukou v okamžiku, kdy věří, že už po ní sahá - uniká, jak říká Pascal, věčným úprkem; lid se ro-

zohňuje při hledání tohoto statku tím drahocennějším, že ho má dostatečně blízko, aby ho poznal, ale vždy dost daleko, než aby ho mohl okusit. Naděje na úspěch jej vzrušuje, nejistota ho dráždí; věře to v něm, unavuje se, zlobí ho to. Vše, co ho někde přesahuje, zdá se mu překážkou jeho touhy a neexistuje nadřazenost natolik uznávaná, aby pohled na ni nedráždil jeho zrak.

Mnoho lidí si představuje, že tento skrytý pud, který vede u nás nižší třídy k tomu, aby, pokud mohou, nepouštěly vyšší třídy k řízení veřejných záležitostí, můžeme najít pouze ve Francii; to je omyl; pud, o němž mluvím, není vůbec francouzský, je demokratický; politické okolnosti mu mohou dát povahu zvlášť trpkou, ale nejsou jeho příčinou.

Ve Spojených státech nechová lid žádnou nenávist k vyšším společenským třídám; ale je k nim málo shovívavý a pečlivě je udržuje mimo okruh moci; nebojí se velkých schopností, ale málo si jich váží. Celkem vzato pozorujeme, že všechno, co vzniká bez podpory lidu, získává nesnadno jeho přízeň.

Zatímco přirozené sklony demokracie vedou lid k tomu, aby nepouštěl vynikající lidi k moci, vede méně silný sklon tyto vynikající lidi k tomu, aby se vzdalovali politické kariéry, kde je pro ně tak nesnadné zůstat zcela sami sebou a kráčet kupředu, aniž by se museli pokořovat. To je myšlenka, kterou zcela upřímně vyjadřuje kancléř Kent. Když slavný autor, o němž mluvím, vzdal velkou chválu té části ústavy, která svěřuje jmenování soudců výkoně moci, dodává: „Je totiž pravděpodobné, že lidé, kteří mají nejlepší předpoklady k tomu, aby zastávali tato místa, by byli příliš zdrženliví v chování a příliš přísných zásad, než aby se jim mohlo někdy podařit získat při volbě většinu hlasů, pokud by volba spočívala na všeobecném hlasovacím právu.“ (Kent's Commentaries, sv. I, s. 272). To bylo v Americe uveřejněno v roce 1830, aniž proti tomu měl někdo nějaké námítky.

Autor mě přesvědčil, že ti, kdo považují všeobecné hlasovací právo za záruku dobré volby, žijí v naprosté iluzi. Všeobecné hlasovací právo má jiné výhody, ale tuto ne.

OKOLNOSTI, KTERÉ MOHOU ZČÁSTI KORIGOVAT TYTO SKLONY DEMOKRACIE

Opačné důsledky, kterými působí jak na národy, tak na jednotlivé lidi velké nebezpečí. — Proč se v Americe objevilo v čele řízení veřejných záležitostí před padesáti lety tolik vynikajících lidí. — Vliv, jímž působí na lidovou volbu vzdělání a mravy. — Příklad Nové Anglie. — Státy jihozápadu. — Jak jisté zákony ovlivňují lidovou volbu. — Dvoustupňové volby. — Jejich důsledky ve složení Senátu.

Když je stát ohrožen velkým nebezpečím, často vidíme, že se lidu daří vybrat občany, kteří jsou nejspůsobilejší k tomu, aby jej zachránili.

Bylo pozorováno, že člověk, jemuž hrozí nebezpečí, zůstává zřídka na své obvyklé úrovni; buď se vypne k mimořádnosti, nebo poklesne. Tak je tomu i s národy. Místo toho, aby krajní nebezpečí národ pozvedlo, vede někdy k jeho zdeptání; rozněcuje jeho vášně, aniž je dokáže řídit, a naruší jeho inteligenci, ale ani zdaleka jej neosvítí. Židé se vraždili i uprostřed kouřících trosek Chrámu. Častěji však můžeme vidět, a to jak u národů, tak u lidí, že se právě při hrozícím nebezpečí rodí mimořádné ctnosti. Velké charaktery pak plasticky vystoupí jako pomníky, které kryla temnota noci a které náhle spatříme, jak se rýsují v záři požáru. Génus už neodmítá projevit se sám od sebe a lid, ohromen svým vlastním ohrožením, na čas zapomíná na své závistivé vášně. Nezřídka lze tedy spatřit, jak z volebních uren vycházejí slavná jména. Výše jsem prohlásil, že v Americe se zdají být dnešní státníci na značně nižší úrovni než ti, kteří stáli v čele řízení veřejných záležitostí před padesáti lety. To není pouze výsledkem zákonů, nýbrž i vlivem okolností. Když Amerika bojovala za nejspravedlivější ze všech věcí, za osvobození národa z porobení jiným národem, když šlo o to, uvést do světa nový národ, pozvedl se duch všech, aby dosáhl vysokého cíle svého úsilí. V tomto všeobecném vzrušení šli nejlepší lidé v čele národa a lid sám je do vedení stavěl. Podobné události jsou však vzácné; je třeba soudit podle běžného chodu věcí.

Podáří-li se přechodným událostem někdy potlačit vášně demokracie, pak vzdělání a především mravy působí na její sklony vlivem neméně mocným, ale trvalejším. Ve Spojených státech to dobře vidíme.

V Nové Anglii, kde jsou výchova a svoboda potomky morálky a náboženství, kde si společnost, již stará a už dávno usedlá, mohla vytvořit svá pravidla a tradice, zvykl si lid, který se snaží vymknout se veškeré nadřazenosti, jakou kdy mezi lidmi vytvořily bohatství a rod, zároveň respektovat nadřazenost intelektuální a morální a bez nelibosti se jim podřizovat; proto také vidíme, že demokracie v Nové Anglii dovede volit lépe než všude jinde.

Naproti tomu, jak postupujeme směrem k jihu, vidíme ve státech, kde sociální vazba není tak stará a tak silná, kde je vzdělání méně rozšířeno a kde se zásady morálky, náboženství a svobody kombinovaly méně šťastně, že nadání a ctnosti jsou mezi vládnoucími politiky stále vzácnější.

V nových státech jihozápadu, kde teprve včera vytvořená společnost představuje dosud pouhé seskupení dobrodruhů nebo spekulantů, jsme zmateni při pohledu, do jakých rukou byla vložena veřejná moc, a ptáme se, díky jaké síle, nezávislé na zákonodárství i lidech, zde může stát zvkvétat a společnost prosperovat.

Jsou jisté zákony, jejichž povaha je demokratická a jimž se přesto daří tyto nebezpečné sklony demokracie zčásti zmirňovat.

Když vstoupíte do zasedací síně Sněmovny reprezentantů ve Washingtonu, jste až zaraženi všedním vzhledem tohoto velkého shromáždění. Oko v něm často marně hledá nějakého slavného člověka. Téměř všichni jeho členové jsou neznámé osobnosti, jejichž jméno nám nic neříká. Jsou to

z větší části venkovští advokáti, obchodníci, nebo dokonce lidé patřící k nejnižším třídám. V zemi, kde je vzdělání téměř všeobecně rozšířeno, se říká, že zástupci lidu neumějí vždy správně psát.

Několik kroků odtud je zasedací síň Senátu, v jejíchž těsných prostorách je shromážděna velká část slavných osobností Ameriky. Stěží zde najdeme jediného muže, který by nepatřil mezi ty, kdo se nedávno nějak vyznamenali. Jsou to výmluvní advokáti, vynikající generálové, obratní soudci nebo známí státníci. Všechna slova, která vycházejí z tohoto shromáždění, by dělala čest největším parlamentním debatám Evropy.

Odkud tento podivný kontrast? Proč se elita národa nachází spíše v tomto sále než v onom prvním? Proč sdružuje první shromáždění tolik všedních elementů, zatímco druhé se zdá mít monopol na nadání a osvěcenost? Obě přece vycházejí z lidu, obě jsou výsledkem všeobecného hlasovacího práva a až dosud se v Americe neozval žádný hlas, který by tvrdil, že Senát je nepřítelem zájmů lidu. Z čeho tedy pochází tak ohromný rozdíl? Vidím pouze jediný fakt, který to vysvětluje: volba, z které vzniká Sněmovna reprezentantů, je přímá; ta, z níž vychází Senát, je dvoustupňová. Všichni občané volí zákonodárné shromáždění každého státu a federální ústava, která pak přeměňuje každý z těchto zákonodárných sborů ve volební těleso, získává zde členy Senátu. Volba senátorů je tedy, i když nepřimo, výsledkem všeobecného hlasování, protože orgán, který volí senátory, naprosto není nějakým aristokratickým nebo privilegovaným útvarům, odvozujícím své volební právo sám ze sebe. Závisí v podstatě na souhrnu občanů, je jimi zpravidla každoročně volen a občané mohou vždycky ovlivňovat jeho volbu tím, že jej sestaví z nových členů. Jenže stačí, aby vůle lidu prošla tímto voleným shromážděním, a už se jistým způsobem přetvoří a vyjde z něho oděna do ušlechtlejších a krásnějších forem. Lidé takto zvolení představují tedy vždycky přesně většinu národa, která vládne; představují však pouze vznešené myšlenky, které v ní obíhají, ušlechtilé sklony, které ji oživují, a nikoli nízké vášně, kterými je často zmitána, a neřesti, které jí nedělají čest.

Je snadné postřehnout, že v budoucnosti musí přijít okamžik, kdy budou americké republiky nuceny tuto dvoustupňovost ve svém volebním systému rozšířit, protože jinak žalostně zbloudí v úskalích demokracie.

Není mi zatěžko přiznat, že v dvoustupňové volbě vidím jediný prostředek, jak přiblížit užívání politické svobody na dosah všem třídám. Ti, kdo doufají, že z tohoto prostředku učiní výlučnou zbraň jedné strany, i ti, kdo se toho obávají, upadají podle mého mínění do stejného omylu.

VLIV, KTERÝ MĚLA AMERICKÁ DEMOKRACIE NA VOLEBNÍ ZÁKONY

Konají-li se volby jen občas, vystavuje to stát velkým krizím. — Jsou-li naopak časté, udržuje jej to v horečném vzrušení. — Američané zvolili druhé

z těchto zel. — Nestálost zákona. — Hamiltonův, Madisonův a Jeffersonův názor na tuto otázku.

Když se volby konají pouze v dlouhých intervalech, hrozí při nich po každé státu rozvrat.

Strany pak vyvíjejí ohromné úsilí, aby se chopily šance, která se jim naskytá tak zřídka; a protože pro kandidáty, kteří neuspějí, jsou následky téměř neodčinitelné, je třeba se velmi obávat jejich ambicí hnaných zoufalstvím. Pokud se však má stejný boj brzy opakovat, jsou poražení trpěliví.

Když jdou volby rychle po sobě, udržuje jejich četnost společnost v hořejším pohybu a veřejné záležitosti se dostávají do stavu trvalého provizoria.

Tak je tu pro stát na jedné straně vyhlídka na nesnáze; na druhé straně vyhlídka na revoluci; první systém škodí kvalitě vlády, druhý ohrožuje její existenci.

Američané se raději vystavují zlu prvnímu než druhému. Řídí se v tom daleko spíše instinktem než střízlivou úvahou, takže demokracie tu dovádí zálibu ve změnách až k vášni. Vyplývá z toho mimořádná proměnlivost zákonodárství.

Mnoho Američanů považuje nestálost svých zákonů za nezbytný důsledek systému, jehož obecné účinky jsou užitečné. Ve Spojených státech však není myslím nikdo, kdo by chtěl popírat, že tato nestálost existuje, nebo kdo by ji nepovažoval za velké zlo.

Když Hamilton poukázal na užitečnost moci, která může zabránit vyhlášení špatných zákonů nebo je přinejmenším pozdržet, dodává: „Lze mi snad namítnout, že možnost předcházet špatným zákonům znamená zároveň možnost předcházet zákonům dobrým. Tato námitka by však nemohla uspokojit ty, kdo měli možnost prozkoumat všechny potíže, vyplývající pro nás z nestálosti a proměnlivosti zákona. Legislativní nestálost je největší vada, jakou lze najít v našich institucích.“ Form the greatest blemish in the character and genius of our government. (Federalist, č. 73)

„Snadnost, s níž je možné měnit zákony,“ říká Madison, „a možnost zneužití zákonodárné moci se mi jeví jako nejnebezpečnější choroby, jimž je vystavena naše vláda.“ (Federalist, č. 62)

Sám Jefferson, největší demokrat, jaký dosud vyšel z lůna americké demokracie, upozornil na stejná nebezpečí.

„Nestálost našich zákonů je skutečně velmi vážným nedostatkem,“ říká. „Myslím, že bychom měli udělat opatření, aby byl vždy interval jednoho roku mezi návrhem nějakého zákona a jeho definitivním schválením. Byl by pak projednán a schválen, aniž by bylo možné cokoli změnit, a jestliže by se zdálo, že okolnosti vyžadují rychlejší řešení, nemohl by být návrh přijat prostou většinou, nýbrž většinou dvou třetin v jedné i druhé komoře.“⁽³⁾

VEŘEJNÍ ÚŘEDNÍCI ZA VLÁDY AMERICKÉ DEMOKRACIE

Prostota amerických úředníků. — Neexistuje uniforma. — Všichni úředníci jsou placeni. — Politické důsledky této skutečnosti. — V Americe neexistuje úřední kariéra. — Co z toho vyplývá.

Veřejní úředníci ve Spojených státech se ničím nevymykají mase občanů; nemají ani paláce, ani stráž, ani služební uniformy. Tato prostota vládních činitelů nevyplývá jen z osobitosti amerického ducha, nýbrž ze základních principů společnosti.

V očích demokracie není vláda dobrem, nýbrž nezbytným zlem. Je nezbytné dát státním úředníkům jistou moc; neboť k čemu by byli bez této moci? Avšak vnější projevy moci vůbec nejsou pro chod veřejných záležitostí nezbytné; zbytečně urážejí pohled veřejnosti.

Sami úředníci dokonale cítí, že dostali právo stavět se nad ostatní svou mocí pouze pod podmínkou, že svým chováním sestoupí na jejich úroveň.

Nedovedu si představit nic prostšího ve způsobu jednání, přístupnějšího všem, pozornějšího k žádostem a zdvořilejšího v odpovědích, než je veřejný úředník ve Spojených státech.

Mám rád tento přirozený způsob demokratické vlády; v této vnitřní síle, která se váže spíše na funkci než na jejího nositele a vykonavatele, na člověka spíše než na vnější znaky moci, shledávám cosi mužného, čemu se obdivuji.

Pokud jde o vliv uniforem, jsem přesvědčen, že důležitost, jakou mohou mít v našem století, se velice přehání. Nikdy jsem nepozoroval, že by byl v Americe úředník při výkonu své moci přijímán s menší pozorností a respektem proto, že je odkázán jen na svůj vlastní význam.

Na druhé straně silně pochybuji, že by zvláštní oděv vedl veřejné činitele, aby na sebe dbali, pokud k tomu sami nejsou ochotni, neboť nemohu věřit, že by měli více ohledů ke svému oblečení než ke své osobě.

Když vidím u nás, jak se jistí soudní úředníci osopují na strany nebo si z nich dělají posměšky, krčí rameny nad snahou obhajoby a úslužně se usmívají při vypočítávání přitěžujících okolností, přál bych si, aby se někdo pokusil zbatvit je jejich talárů, aby se ukázalo, zda jim to, že budou oblečeni jako prostí občané, nepřipomene přirozenou důstojnost lidského rodu.

Žádný z veřejných činitelů ve Spojených státech nemá uniformu, ale všichni dostávají plat.

Vyplývá to z demokratických zásad ještě přirozeněji než vše, co dosud předcházelo. Demokracie by mohla své vysoké úředníky obklopit pompou a odít je hedvábím a zlatem, aniž by tím přímo napadala principy své existence. Podobná privilegia jsou dočasná; vztahují se na funkci, a ne na člověka. Avšak zavést funkce bezplatné znamená vytvořit třídu bohatých nezávislých úředníků, znamená to vytvářet jádro jakési aristokracie. Pokud si lid ještě zachovává právo volit, je pak výkon tohoto práva nezbytně omezen.

Když vidíme, že demokratická republika dělá z placených funkcí bezplatné, lze z toho podle mého přesvědčení udělat závěr, že směřuje k monarchii. A když monarchie začne platit čestné funkce, je to nespornou známkou, že směřuje buď k despotickému zřízení, nebo ke zřízení republikánskému.

Zdá se mi, že samo nahrazení čestných funkcí funkcemi placenými znamená opravdovou revoluci.

Naprostou neexistenci čestných funkcí považuji za jeden z nejviditelnějších znaků absolutní nadvlády demokracie v Americe. Služby prokazované veřejnosti, ať už jakékoli, se zde platí: tak má každý nejen právo, ale i možnost vykonávat je.

V demokratických státech mohou sice všichni občané získat úřední funkci, ale ne všichni mají snahu ucházet se o ni. Nikoli podmínky kandidatury, nýbrž počet a způsobilost kandidátů zde často omezují výběr voličů.

U národů, kde se zásada volby vztahuje na všechno, neexistuje přesně řečeno politická kariéra. Lidé se dostávají k funkcím jaksí pouze náhodou a nemají žádnou jistotu, že se v nich udrží. To platí především tehdy, jsou-li volby každoroční. Z toho vyplývá, že v pokojných dobách nabízejí veřejné funkce málo lákadel pro tížádst. Ve Spojených státech se používají do labyrintu politiky právě lidé, kteří jsou ve svých přáních umírnění. Velké talenty a velké vášně se obvykle moci vyhýbají a ženou se za bohatstvím; a často dochází k tomu, že lidé berou na sebe řízení osudu státu pouze tehdy, když necítí dost schopností, aby řídili své vlastní záležitosti.

Těmto příčinám stejně jako špatné volbě v demokratickém systému je nutno přičíst velký počet průměrných lidí, zastávajících veřejné funkce. Nevím, zda by lid ve Spojených státech zvolil lidi vynikající, kdyby o tuto volbu usilovali, ale fakt je, že se o ni neucházejí.

LIBOVŮLE ÚŘEDNÍKŮ⁴⁾ ZA VLÁDY AMERICKÉ DEMOKRACIE

Proč je libovůle úředníků větší v absolutní monarchii a v demokratických republikách než v umírněné monarchii. — Libovůle úředníků v Nové Anglii.

Existují dva druhy vlády, umožňující, aby do činnosti úředníků proniklo hodně libovůle; je tomu tak za absolutní vlády jedince a za vlády demokracie.

Týž výsledek vychází z téměř analogických příčin.

V despotických státech nemá nikdo zajištěn svůj osud, veřejní činitelé ho nemají o nic víc zajištěn než prostí občané. Vládce, který drží ve svých rukou život, štěstí a často čest lidí, které zaměstnává, má za to, že se od nich nemá čeho obávat, a nechává jim velkou svobodu jednání, protože si je jist, že ji nikdy nezneužijí proti němu.

V despotických státech je vládce tak zamilován do své moci, že se obává, aby jeho vlastní nařízení nezpůsobila potíže; a rád vidí, když jeho po-

věřenci postupují trochu náhodně, aby si mohl být jist, že se u nich nikdy nesetká se snahou protichůdnou svým přáním.

V demokraciích, kde může většina každoročně vzít moc z rukou, do nichž ji svěřila, nebojí se tato většina, že by někdo proti ní zneužil moci. Protože má možnost dát v každém okamžiku vládním činitelům najevo svou vůli, ponechává je raději jejich vlastnímu úsilí, než aby je svazovala přesným řádem, který by tím, že by je omezoval, omezoval jaksí i ji samu.

Při bližším pohledu dokonce zjistíme, že za vlády demokracie musí být libovůle úředníka ještě větší než ve státech despotických.

V těchto státech může vládce okamžitě trestat chyby, které zjistí; ale nemohl by se chlubit, že zjistí všechny chyby, které by měl potrestat. V demokraciích naproti tomu je suverénní vláda nejen všemocná, ale zároveň i všudypřítomná: tak vidíme, že američtí úředníci jsou v okruhu své činnosti, který jim vytyčuje zákon, daleko svobodnější než kterýkoli úředník v Evropě. Často se vláda omezí na to, že jim stanoví cíl, na něž se mají zaměřit, a ponechává jim volnou ruku při volbě prostředků.

V Nové Anglii se kupříkladu ponechává select-manům každé obce starost o sestavení poroty; musejí se řídit jediným pravidlem: musejí vybírat porotce z občanů, kteří mají volební právo a těší se dobré pověsti⁵⁾.

Ve Francii bychom se domnívali, že život a svoboda lidí se ocitá v nebezpečí, když svěříme tak strašné právo nějakému úředníkovi, ať už by byl jakýkoli.

V Nové Anglii mohou titíž úředníci vyvěsit v hostincích jména opilců a pod trestem pokuty zakázat lidem, aby jim nalévali alkoholické nápoje⁶⁾.

Podobná dohlížitelská moc by v nejabsolutnější monarchii pobuřovala lid, zde se jí každý bez námitek podřizuje.

Nikde neponechal zákon větší možnosti libovůle než v demokratických republikách, protože se ukazuje, že zde není třeba se jí obávat. Lze dokonce říci, že je zde úředník tím svobodnější, čím níž sestupuje volební právo a čím je funkční období kratší.

To je důvod, proč je tak nesnadné proměnit demokratickou republiku na monarchistické zřízení. I když úředník přestává být volitelný, stráží si zde obvykle práva a zachovává si zvyklosti úředníka voleného. Dospívá se tudíž k despotismu.

Pouze v umírněných monarchiích zákon současně vymezuje akční okruh veřejných činitelů a stará se i o to, aby je vedl na každém kroku. Příčinu této skutečnosti najdeme snadno.

V umírněných monarchiích je moc rozdělena mezi lid a panovníka. Ten i onen mají zájem na tom, aby postavení úředníka bylo pevné.

Panovník nechce vložit osud úředníka do rukou lidu ze strachu, aby úředníci nezradili jeho autoritu; lid se pak bojí, aby úředníci, kdyby byli absolutně závislí na panovníkovi, nesloužili k potlačení svobody; ti se tedy dostávají do situace, kdy vlastně nejsou tak docela závislí na nikom.

Táž příčina, která vede panovníka i lid k tomu, aby učinil úředníka nezávislým, nutí je hledat záruku proti zneužití jeho nezávislosti, aby ji ne-